

Program vår 2024

I april har Nannestad Bygdemuseum radioutstilling i museet «Fra Krystallapparat til DAB-radio». Utstillingen er åpen på lørdag kl. 13-16. 11. mai åpner utstillingen «Godt skodd» i regi av Nannestad Bygdekvinneag. Nannestadfestivalen er 40 år i år, og dette markeres ved en utstilling i museet.

06.05.2024 kl. 11:00+18:30 **Historiske glimt** ved Bosse Tangen

23.05.2024 kl. 18:30 **Medlemsmøte**

03.06.2024 kl. 18:30 Tradisjonell feiring av **Skoklefall** på Sør-Kringler

15. og 16. juni 2024 kl. 12:00-16:00: **Nannestadfestivalen**
Nannestad Historielag er til stede i Bygdemuseet

20.06.2024 kl. 18:30 **Medlemsmøte** – sommeravslutning

Mer informasjon om møtene kommer på mail, Facebook og plakater.

Skokla-redaksjonen ønsker alle en fin sommer. Send oss gjerne stoff.

Vil du støtte oss med din grasrotandel?

Med vennlig hilsen
Nannestad Historielag
Berit Schei Hagen: Leder

Adr.: Holtervegen 26,
2034 Holter

beritschhagen@gmail.com

Nr. 2-2024

Nannestad Historielag
MEDLEMSNYTT
SKOKLA

Flagget på Minneåsen.

Foto: Inger Bjørndal Foss

Lederen

Vi nærmer oss mai, og etter en vinter som flere er enig om følte lang er det så langt også en kald vår. Årsmøte ble gjennomført 21. mars, og styret ble konstituert på styremøte 11. april. Vi ønsker nye tillitsvalgte velkommen og takker de som har stått på for historielaget og går ut av sine verv.

Deet er mye aktivitet i historielaget og museet for tiden, og vi trenger at flere bidrar både i museet og med andre aktiviteter. Det kan være skanning av bilder, dugnader, være med å utarbeide vandringsspill og dokumentere historie på annet vis. Vi ønsker oss også flere bidrag til Skokla, her er mulighet for å fortelle egen historie eller mer generelt.

I Nannestad Bygdemuseum har vi hatt utstillingen «125 år med SKI i Nannestad» og radioutstillingen «Fra krystallapparat til DAB radio» – denne har Ivar Moholt satt opp med utlån fra samlingen sin med hjelp fra Handlingens menn. Se egen artikkel om radioutstillingen.

Vi ønsker å ha åpent på lørdager når vi har utstillinger, og her trenger vi flere som kan bidra med å være til stede i åpningstiden. Det er en trivelig og sosial «jobb», og ikke vanskelig!

Vi er på etterskudd med å lage flere vandringsspill. Har du en ide til et vandringsspill så ta kontakt med Berit eller Villy. Vi må benytte anledningen når vi har støtte fra Romerike Historielag og Vittario!

I mai og juni fortsetter vi med kulturvandringene dersom været tillater det. 3. juni blir det som tradisjonen tilsier Skoklefall-samling på Sø-Kringler, i år får vi besøk fra Fortidsminneforeningen avd. Romerike, de ønsker å se Kringler-området.

Under Nannestadfestivalen vil vi være til stede i museet. Vi har forslag om en vervekampanje – der trenger vi også deltakere! Si fra om du har mulighet til å hjelpe til.

Jeg benytter anledningen til å ønske dere en god vår og sommer, og håper vi ser mange av dere på arrangementene framover.

Berit

Hydalens Roser

Jeg har sett Hydalens Roser og Lille Malu, ralala og ralala, Der jeg vandret i fjellet og trallet og sang, bar på en ryggsekk og fiskestang. Snart var jeg hær, snart var jeg dær, fikk noen ørreter hist og hær. Trallala og trallala, nå skal jeg ta meg en gobit til kvelds, Og kanskje i morra jeg fikser igjen, trallala og trallala.

Foto: Inger Bjørndal Foss

Stoff hentet inn av Villy Ruud

Styret:

Berit Schei Hagen	Leder	beritsch.hagen@gmail.com	tlf. 905 84 717
Villy Ruud	Nestleder	vi-ruu@online.no	tlf. 911 68 671
Cato Sand	Kasserer	c-sand@online.no	tlf. 615 38 967
Roy Carlsen	Sekretær	rocarls@online.no	tlf. 928 93 712
Svein Åge Nygård	Styremedlem	sva-nyga@online.no	tlf. 906 14 874
Svein Monsen	Web	sveinlmm@gmail.com	tlf. 905 52 747

Vararepresentanter: Ola Habbestad – Kari Bakken – Carl Harald Holter

Skokla-redaksjonen:			
Villy Ruud		vi-ruu@online.no	tlf. 911 68 671
Unni Breen Vinge		un-b-vi@online.no	tlf. 971 71 700
Inger Bjørndal Foss, redaktør		ingerfo@gmail.com	tlf. 922 34 585

Følg oss på vår hjemmeside: <http://nannestadhistorielag.lag247.no/>

og på Facebook, Nannestad Historielag

Kontingent 2023.

Alle medlemmer har nå fått kontingent faktura for 2023 og mange har alt betalt. Det er til stor hjelp for oss at også resten betaler i nær framtid. Vi har alt forskuddsbetalt kontingenten i Romerike Historielag på 150 kr. pr medlem. Erfaring fra tidligere år er; at jo lenger en drøyer betalingen jo lettere er det å glemme. På forhånd takk!

Pirion

Mange av oss kjenner Arne Berntsen, også kalt Pirion. Han ble født i 1932, og kommer fra Øverfløtten i Bjerke. Han har arbeidet som snekker, men har også vært en aktiv oppfinner. På bygde-museet står det blant annet en bil han har konstruert. I tillegg skriver han dikt og limericks, tegner, maler, komponerer musikk, og spiller både på munnspill og en hjemmelaget fiolin.

Her kommer noen av diktene hans.

Sangfuglen Pirion

I år var det litt sein en vår, kommer det noen trekkfugler i år.
Jeg venter på både Linærle og Stær, men sangfuglen Pirion, han er jo hær.

Og snart sitter sangfuglen Pirion på kvist og synger hver morgen for visst i all slags vær og synger i sammen med Trost og Stær,
for sangfuglen Pirion han er jo hær
og ellers så synger han i fuglekor i alle slags toner og kvitter og klang
han synger for alle og alle og enhver for sangfuglen Pirion han er jo hær.

Peklonken

Er du litt sliten og kjei og ikke kommer i vei, så tar jeg en på peklonken,
peklonken, peklonken, da er jo peklonken god og ha,
da blir du både lysten og spretten og glad.

Jeg spiller på kun en streng, der er det toner og musikk i fleng.
Når man så er kommet i sving, kan man fikse masse ting. Pling, pling.

Pirion kommer

Pirion kommer, Pirion kommer, det er sol og sommer,
Sjo og hei og hopp og sprett, nykoflaska med en skvett.
Pirion kommer, Pirion kommer, det er sol og sommer.
Nei, nå må jeg bort og fyller opp, da blir det høgere hopp.
Pirion kommer, Pirion kommer, det er sol og sommer,
Nei dette hører fortida til, nå er det bare sang og spill.
Pirion kommer, Pirion kommer, det er sol og sommer.

Et glemt industrieventyr

Av Magnar Haraldsen

Alle umerkede foto: Magnar Haraldsen

I grustaket på Røtterudmoen, i dag Åsen ILs ski- og fotballstadion, skjuler det seg en historie om lokale gründere som skapte sårt tiltrengte arbeidsplasser i bygda - Nannestad Cementvarefabrikk (1953-1964) og Røtterud Betongindustri (1966-1976). Ingen av bedriftene ble noen gullgruve, men sto for lokal verdiskapning. På folkemunne ble stedet ofte kalt bare støyperiet. På naboområdet var det grustak, og senere hadde også Nannestad kommune avfallsdeponi der.

I 1953 bygde Anders Lien betongvarefabrikken i grustaket på Røtterudmoen. Der produserte hans bedrift, Nannestad Cementvare-fabrikk, blant annet septiktanker, portstolper, siloblokker og takstein. I 1964 ble

Betongfabrikken, bygd 1953
Foto: Anders Lien

bedriften avviklet, og i 1966 ble fabrikk kjøpt av Arne Haraldsen, Olaf Anton Røtterud og Oddvar Jensen. De stiftet Røtterud Betong industri AS. De var alle ansatt hos Kunststeinfabrikken i Skedsmo som gikk konkurs. Da startet de like godt eget firma i samme bransje.

Anders og Synnøve Lien
Foto: Privat

Olaf Røtterud, Reidun og Arne Haraldsen

Startet hos Lien

Da Anders Lien startet sin aktivitet i 1953, jobbet Arne Haraldsen der i noen år. Det gjorde også Jon Lerberg, Harald Johansen og Liens kone Synnøve. Også Tore Røtterud jobbet litt der da. – Jon og Harald lagde takstein for hånd, men så kjøpte Anders en maskin til dette. Senere begynte også Alf Røtterud å jobbe der. Han var blandemester, og var

spesialist på å blande akkurat passe betong til taksteinproduksjonen, forteller Arne. Da Nannestad Cementvarefabrikk ble avviklet fikk Anders jobb som vaktmester på en båt som lå fast i Oslofjorden. – Der var det bosatt arbeidere for Aker Mek, forteller hans datter Laila Irene Olsen.

Arbeidere hos Nannestad Cementvarefabrikk i 1953-1954. Gründer Anders Lien til høyre på bildet. Foto: ukjent, kanskje Synnøve?

Barna deltok

Hun forteller at faren likte godt å arbeide med betong, selv om det var tungt. – Men om vinteren var det mindre å gjøre, blant annet fordi ringene til septiktankene ble støpt utendørs, sier Laila Irene. Hun husker også at flere i familien deltok i arbeidet i fabrikk. – Jeg husker at min mormor, Nora Rustad, var med og lempet siloblokker på lastebilen. Det gjorde jeg også litt av og til. Vi barna var ikke så mye der, men min bror Toralf deltok litt i arbeidet. Vi var sjelden inne i produksjonslokalet, antakelig på grunn av støyen, sier hun.

I tillegg til de som er nevnt tidligere som jobbet hos Lien kan Laila Irene fortelle at også Ole Karlsen og brødrene Egil og Willy Røtterud gjorde det. Også to karer som bodde hos Alf Røtterud deltok litt av og til.

– Det var Skrell-Hans og Flis-Hans, som vi kalte dem. De syntes det var moro å være med, og det var stas da de fikk lønning, forteller Laila Irene. Men også han som hun senere ble gift med jobbet en sommer i fabrikk. – Jeg jobbet der sommeren 1962, og deltok i det meste som skulle gjøres. Det var mye moro, og jeg husker spesielt alle de morsomme historiene Alf Røtterud fortalte i matpausa, forteller Rolf Gunnar Olsen.

Laila Irene og Rolf Gunnar Olsen

Det var ikke enkelt å få innlagt telefonlinje på den tida, så Nannestad Cementvarefabrikk delte telefonlinje. – Den ble delt med Asbjørn Bjerkek, husker Laila Irene. Hun forteller at hennes far var en snill mann, og at han ikke likte å purre på folk som ikke hadde betalt for varene. – Det ble derfor mamma som ofte måtte ta seg av pengeinnkrevningen, sier Laila Irene.

Vi har foreløpig hatt tre møter der mellom 15 og 20 kvinner har samlet seg til en stund med håndarbeid, hyggelig prat, kaffe og kake. Det strikkes luer og votter, fargerike eggvarmere og gensere. Det hekles oldemors lapper, sjal og løpere. Vi deler erfaringer, og gir hverandre råd og veiledning ved behov.

Men vi strikker ikke kun til eget bruk! Vi har for eksempel ei dame som strikker luer og kluter til prematurbabyer, og flere har vist interesse for dette. Gruppen er i tillegg engasjert i et prosjekt som heter Solidaritetsstrikk Gambia og Senegal som går ut på å strikke sanitetsbind til kvinner som ikke kan få kjøpt bind eller tamponger. En god løsning for disse kvinner er vaskbare, strikkede bind og innlegg, lignende det våre bestemødre og oldemødre brukte.

Bygdekvinnelags medlemmer Bedia Atalay og Inger Holter Holmgrunn er primus motor for prosjektet hos oss. De ble oppmerksomme på det da de deltok på årsmøtet til Akershus bygdekvinnelag, og de har allerede produsert flere bind og fått med seg flere som vil strikke.

Mer informasjon om prosjektet finnes her: [Solidaritetsstrikk for jenter og kvinner i Gambia og Senegal](#).

Vi i bygdekvinnelaget synes strikke-kaféen er en stor suksess og har tenkt å fortsette med den, fram til og etter sommerferien. Alle er velkomne og vi har plass til mange flere.

Foto: Monica Bang

Strikk og foto Påkehøner: Gunn Grøndal

Eieren fikk befaling til å ta ned hovedbygningen som lå like i skuddlinjen og tyskerne brente løs på bryggerhuset så det brant ned til grunnen. Pipa til hovedbygningen sto lenge, men så en dag ble også den truffet av en granat og så var også dens saga ute.

Usprengte granater av forskjellig størrelse lå på jordene og en kan derfor forstå for en fare det har vært for befolkningen å høste disse eiendommene, særlig da disse som ligger ut mot sjøen. Enda der ble gjort henvendelse gang på gang både til lensmann Hegglund og de tyske myndigheter om å få dem fjernet ble det ikke gjort. Enda ligger det noen usprengte igjen. Blir de uskadeliggjort før det skjer en ulykke?

De fleste av befolkningen flyttet hjem på «egen risiko» høsten 1943. hverken folk eller dyr kunne skaffes hus, men hver eneste uke helt til før jul 1945, måtte befolkningen de før nevnte dage i uka ut fra feltet kl.7 morgen. Hele vinteren i kulde og sne måtte de farte omkring eller stue seg sammen i en hytte utenfor faresonen.

Tyske soldater og befal ble innkvartert i flere av husene tross befolkningens protester. Selvsagt slapp de som hadde medlemsboka for N.S. både innrykk av tyskere og tyskertøser. Det hele er som en vond drøm som først ble slutt da freden kom. Enda er så vidt vites ingen av eiendommene frigitt. Befolkningen venter at det snart vil skje.

Krigsminne på en vegg i Stensgård.
Foto: Inger Bjørndal Foss

Nannestad bygdekvinnelags strikkekafé, en møteplass for alle kvinner i bygda. Av Monica Bang

Første onsdag i måneden fra kl. 18.00 – 21.00 er det strikkekafé på Nannestad bygdemuseet. Da møtes kvinner i forskjellige aldre og fra flere land.

Kaféen er åpen for alle, og er tenkt å være et forum der kvinner fra forskjellige kulturer og bakgrunn, bosatt i Nannestad, kan møtes og bli kjent med hverandre til gjensidig glede og forståelse.

Transportkasser

Arne forteller at det også ble laget transportkasser for biler i lokalene i perioden etter at Lien avsluttet produksjonen og før Røtterud Betongindustri ble stiftet. Dette var et oppdrag som Ola Rustad, som drev trommelfabrikk på Oserud sag, hadde fått. Kassene ble brukt til å beskytte biler som ble importert.

Hos Røtterud Betongindustri AS startet de med produksjon av trapper, kantstein og hageheller, men også septiktanker og siloblokker, slik Lien hadde gjort. – Formene til septiktankene var tunge, og den innerste ringen måtte vi løfte ut så snart betongen hadde tørket litt. Den var ganske tung, så vi var to mann til å gjøre jobben, men etter hvert fikk vi tak i ei talje vi kunne heise den ut med, forteller Arne. Former til de fleste andre produktene lagde de selv, og formene ble smurt med brukt motorolje for at betongen ikke skulle feste seg.

Arne Haraldsen (95) med skiltet som sto ved innkjøringa fra Åsvegen. Skiltet er dekorert av Bjarne Røtterud

Rør

De startet etter hvert også med produksjon av betongrør. – Den tida ble det brukt veldig mye firetommers rør, og vi kjøpte en helt ny maskin. En danske kom og monterte den, forteller Arne. Røtterud Betongindustri ble en arbeidsplass for flere i familien. Og som enhver moderne bedrift måtte også de ha telefon. Og som Nannestad Cementvarefabrikk hadde gjort ble det delt telefonlinje også for dem. Det ble nummer 170B. 170A var Olafs telefonnummer, og da de på telefonsentralen skulle koble anrop videre ringte de to ganger hvis det var til B-nummeret, og én gang til A.

PVC tok over

Ames bror Helge Haraldsen kjørte rørmaskinen mye, og bedriften kjøpte også en maskin for større rør. Denne ble aldri satt ordentlig i drift. Imidlertid gikk det ikke mange årene før betongrør stadig oftere ble byttet ut med PVC, og dermed ble rørmaskinen stående mye ubrukt. Rørproduksjonen ble etter hvert avvirket, men bedriften leverte også noen spesialprodukter, både planker til spaltegulv i fjøs, fundament for flaggstang og bæredragere og fasadebjelker til større bygg. Arne lagde også litt blomsterurner – et nisjeprodukt som var mest for familie og kjente. Portstolper sto også på «repertoaret». – Og så husker jeg godt en 16. mai. Da hadde vi fått beskjed om at vi måtte levere noen store bæredragere til en utbygger på Flateby kvelden

den 16. mai. Det var mange dragere det var snakk om, så det ble to lass. Da leide vi med oss en ekstra lastebil. Det var Egil Ottosen fra Åsgreina. Han hadde ikke kran på bilen, så da måtte jeg lesse både på og av med krana på bilen vår, forteller Arne.

Tungt arbeid

Det var ikke noen lett jobb å lage betongprodukter den tida. Det var lavt under taket i fabrikklokalet, og singel og subus måtte av og til tippes utendørs for så å bli båret inn til blandemaskinen med bøtter. Noen ganger hentet Arne massene med bedriftens lastebil, først en Commer, og senere en Bedford. Ingen av disse hadde tipp, men de kunne kjøre inn i lokalet. Der ble massene måket av. Det samme med sementen, som ble hentet på Sjursøya. Den måtte også bæres av. De hadde ingen truck til dette.

Etter hvert fant de en lastebileier som hadde en liten lastebil med sidetipp, slik at subus og singel kunne tippes av inne til tross for lav takhøyde. Vanlig grus ble fylt i en silo, med Gråtass og transportbånd. Det ble også bygd en annen silo til subus og singel, men denne ble ikke ferdigstilt. Det var også behov for kran på lastebilen, så Commeren fikk påmontert krana Lien hadde brukt på sin lastebil. Denne jobben ble gjort i verkstedet til Juel Nordli. Det var hans bror Trygve som gjorde jobben. Bedforden hadde kran da den ble kjøpt.

Til trappene lagde de også rekkverk, og sveisingen av dette tok Arne seg av. Jernet til både armeringer og rekkverk ble kappet til med ei jernsaks, (det nærmeste vi kommer i dag en manuell benkplatesaks) – Jernet vi brukte til rekkverkene ble bøyd manuelt, sier Arne.

Trappa inn til Gamle Banken er produsert og montert av Røtterud Betongindustri.

I tillegg til eierne Arne, Olaf og Oddvar, samt Arnes bror Helge, jobbet det flere andre i familien der – Egil Haraldsen og Paul Arnesen. Også Jan Millaa var involvert i drifta. De jobbet der i noen år. Jan var også utsatt for et arbeidsuhell. Han skulle bore opp et hull i et patentbånd da boret satte seg fast og patentbåndet snurret seg rundt en finger. Den fingeren ble dermed litt kortere. Det ble også brukt saltsyre for å få fram glansen i singelen på trapper, kantsteiner og hageheller. Dette var jo heller ikke ufarlig. En gang var Arne utsatt for en arbeidsulykke. Han skulle starte transportbåndet, og tok tak med vendebryteren med begge hender. Den var ikke skrudd skikkelig fast. HMS-en var nok ikke helt i orden den tida. Da fikk han kraftig strøm, og fikk ikke sluppet taket i

Vi hilser dere alle med Salme 121: «En sang ved festreisene. Jeg løfter mine øyne opp til fjellene, hvor skal min hjelp komme fra? Min hjelp kommer fra Herren, himmelens og jordens skaper. Han skal ikke la din fot vakle, din vokter skal ikke slumre. Se, Han slumrer ikke og sover ikke, Israels vokter. Herren er din vokter, Herren er din skygge ved din høyre hånd. Solen skal ikke stikke deg om dagen, heller ikke månen om natten. Herren skal bevare deg fra alt ondt, Han skal bevare din sjel. Herren skal bevare din utgang og din inngang fra nå og til evig tid.»

Foto: Inger Bjørndal Foss

Artikkel i Eidsvoll Blad tirsdag 14.august 1945:

Evakueringen av Steinsgård, Nannestad

Det var på vårparten 1943, det begynte å gå rykter om at der av tyskerne skulle anlegges en skytebane i sydenden av Hurdalssjøen. Til å begynne med holdt ryktene sig om Sagmoen i Eidsvoll, Staviåsen og Hurdals-sjøen, men etter hvert – og visstnok av gode grunner, som bare få enda kjenner, ble grensen forskjøvet så hele Steinsgård krets ble den sone, som måtte rømmes av befolkningen.

Det gikk så, ikke lenge før ordren fra husmannen kom. Alle hus og hjem i kretsen i mils omkrets skulle være rømmet innen kl.6 em. Første juni. Men hus til alle dem som sådan i en fart var satt på bar bakke? Nei, var det likt seg, bygdas styresmenn kunne da ikke kaste bort dyrebar tid på slike bagateller. Lensmann Hegglund var så glad over å kunne «gjøre tyskerne denne store tjeneste» at han rent gned seg i hendene av iver.

Å fortelle i et lite innlegg hva befolkningen har vært utsatt for i disse to evakueringsår, er helt ugjørlig, det er vel nærmest et under at ingen har kommet til skade. Granater og mitraljøsekuler og hvislende riflekuler har mangen gang sust over befolkningens hoder. Det var nemlig forutsetningen den, at de skulle få dyrke sine eiendommer likevel.

Skytingen skulle foregå de tre første dage i uka. For å få høstet måtte så befolkningen ty til natta hele første sommeren og den andre med. Men ingen må tro at de stakkars menneskene var helt trygg da heller. Rett som det var hvislet en kule forbi deres hode, og satte seg kanskje fast i en av husene eller den gikk gjennom veggen og inn i fjøs, stall eller våningshus, og når den verste skytingen med kanoner og annet krigsmateriell foregikk sto hele sydenden av Hurdalssjøen i røk og damp. Verst gikk det ut over gården Limseth som ligger nettopp her.

Nannestad meieri, med mange dyktige lærere: Holger Fjeldstad, Ingeborg Slemdal, Martin Skjennum, Kåre Sigvartsen, Ole Bråten, Ole Fevik, Grete Lyshaug, m.f. Etter at det ble slutt med søndagsskole, er det drevet juniorsamlinger på onsdagene ved Arnold Ruud og Eva Stensrud. m.f.

MISJON: misjonen har vært sterkt prioritert i mange år i Betania. Vi har støttet Karl Eriksen i Kongo. Var også utsendermenighet for Kiss Andresen i Kongo, og senere Nora Tjærvaag i Kenya i mange år. I 1976 fikk vi gleden av å sende ut misjonær fra egen menighet – Øyvår Skjennum til Peru. Disse misjonærene har vært til stor velsignelse for menigheten, og gjort en kjempejobb på misjonsmarken alle sammen.

Og da må vi også nevne søster-misjonen, som i lang tid ble ledet av Judith Wiik. De samlet og lagde klær som de sendte, først til Kongo til Kiss og senere til Kenya til Nora. Av misjonskasserere kan nevnes Ole Vang, Ragnhild Birkelund, Wenche Ruud og Grete Lyshaug Smidsrød.

Det har i alle år vært kjempefin menighetsmusikk i Betania, den var i mange år ledet av Martin Skjennum, Randi Fevik, til Åse og Odd Fredriksen tok over, og er musikkledere i dag.

En periode hadde vi husmøter, ledet av Rosita og Erik Skjennum. Disse var meget bra besøkt, og det var flere som søkte Gud til frelse i disse møtene. Vi hadde også to perioder med kaffemøter på fredagskveldene, ledet av Jonny Johansen, senere Mona Johansen. Disse samlet mye folk, og mange fikk møte Gud.

Vi har hatt mange vaktmestere her på huset, de senere åra har det vært Jarle Fredriksen, og nå sammen med sin kone Norma. De gjør en fin jobb som vi setter pris på.

Vi håper på EN NY TID OVER BETANIA, med vekkelse og framgang. Det har alltid gått i bølger, og nå venter vi på en ny bølge. Det har vært mange dyktige eldstebrodre, menighets-tjenere, kasserere og ikke minst festkomite som har gjort en kjempejobb, men som ikke kan nevnes med navn, på grunn av plassen, men de er ikke glemt i himmelen.

bryteren. Så hoppet han til. Da mistet han jordinga, og hendene slapp. Dette kunne ha gått skikkelig ille.

Oddvar trakk seg ut

Etter et par års tid sluttet Oddvar Jensen i bedriften, og solgte sine aksjer til Arnes kone Reidun Ingrid Haraldsen.

Oddvar bodde på Hedemarken og måtte ukependle til Nannestad. Han bodde i en liten «leilighet» i fabrikkens. Dette orket han ikke å holde på med så lenge. Utover på 1970-tallet ble aktiviteten redusert, og i 1972 fikk Arne jobb hos Hombledalen Mølle, hvor han jobbet i cirka ett år. Da begynte han som lastebilsjåfør hos Lars Martin Kåråsen, i tillegg til kveldsarbeid i betongfabrikken. Begge disse jobbene var tungt kroppsarbeid. Det var han jo vant til helt fra ungdommen. Han hadde drevet med blant annet både gårdsarbeid og som tømmerhogger.

Avviklet

Olaf fortsatte med litt produksjon i fabrikkens, i tillegg til å drive gården Søgarn Røtterud. I 1974 fikk Arne sjåførjobb hos Forsvarets Proviantmagasin på Ulven i Oslo, hvor han fraktet mat til militærleirer på Østlandet. Det var også da litt produksjon i støperiet, så det ble en del kvelds- og helgearbeid i tillegg. Også Reidun deltok i arbeidet der. I 1975-1976 ble Røtterud Betongindustri AS avviklet. Lokalene sto deretter ubrukt, fram til Olaf tok det i bruk til sauefjøs i noen få år på slutten av 1970-tallet og litt inn på 80-tallet.

Deretter sto huset tomt fram til Åsen IL overtok området til ski- og fotballstadion i 2002. Da ble bygningen, som da var i dårlig forfatning, revet, og sporene etter de små industrieventyrene ble borte. Imidlertid finnes det fortsatt hageheller, trapper og kantstein levert av Røtterud Betongindustri rundt omkring. Og i bakken mange steder er det fortsatt mange septiktanker produsert i fabrikkens på Røtterudmoen, enten av Anders Liens bedrift Nannestad Cementvarefabrikk eller Røtterud Betongindustri. Og kanskje er det også noen tak igjen som fortsatt er kledd med takstein som ble produsert i Liens fabrikk. Også portstolper fra begge bedriftene er lokalisert.

Det har foreløpig ikke vært mulig å finne bilder fra selve produksjonslokalet

*Fra venstre:
Portstolpe fra
Nannestad
Cementvarefabrikk
Hageheller og
portstolpe fra Røtterud
Betongindustri*

Fra krystallapparat til DAB radio

Av Ivar Moholt

Fra 1910 og utover kom krystallapparat, oppfunnet av en amerikaner, Greenland Wittier Pichard, 1877-1956.

Krystallmottagere i forskjellige utgaver ble brukt til ut i 1950-årene.

Apparatet besto av spole, krystall, blyglans galentitt, en spiss nål og hodetelefoner. En berørte krystallet med nålen og fant frekvensen til nærliggende AM sender langbølge, kortbølge, mellombølge. Sterke signaler krevdes, eller nærhet til senderen.

Mange apparater ble laget av ivrige hobby- og radiointeresserte personer, enkelt oppbygget ofte rett på kakebokser, sigarkasser eller bare rett på en trefjøl som kabinett.

1922

Det ble utlyst konkurranse om å finne navn på utsendelsesmåten. Hva skulle en kalle det? Noen forslag var: Broadcast, rundtelefonering, trådløs telefoni, osv. Mange forslag, men i 1924 ble det endelige ordet offentlig: Kringkasting ble navnet, og det ble tatt i bruk som begrep offisielt i 1925.

Verdens første forsøk på sending var 13.januar 1910. Fra American Metropolitan Opera kunne de få som hadde apparat, krystallmottager, høre sangeren Enrico Caruso skurrende ut over eteren.

Det første forsøket på kringkasting var i 1906. Dette ble den spede begynnelse på en utvikling ingen kunne ane hva skulle bli til.....

En må huske på at i hele menneskehetens historie fra Adam og Eva i Paradis og fram til 1906, da hadde ingen hørt om radio, kringkasting eller andre former for overføring av lyd. Kun den lyden som spredde seg når noen skrek eller ropte, plystret eller sang. Dette hørtes i luften, og med vinden i ryggen og rett vinddrag kunne det bære noen hundre meter.

I Norge 1920

12. februar, med pressen til stede fra Akershus festning ble den spede skurrete lyden av ordene «Hallo, Hallo, Hallo» oppfanget av dem som hadde eksperimentert med krystallmottagere og kunne motta denne store begivenheten, – og Norge var i gang med kringkasting.

Deretter gikk det fort. Programmer ble laget og direktesendt fra private adresser. Dette kunne en kalle starten på lokalradio som kom mange, mange år senere. Det var sang, musikk, en form for reklame, opplesning av dikt og diverse. Alt ble sendt direkte. Noen form for opptak var ikke påtenkt enda.

9.april 1940 kom krigen til Norge. Nå hadde det kommet radioapparater som vi kjenner som folkemottagere. Tusenvis hadde skaffet seg apparater. Quisling gikk rett på lufta og erklærte at Nasjonal Samling hadde tatt styringen over kringkastingen i Norge. Propaganda ble laget av begge sider.

1941

Beslag av alle radioapparater fordi det kom propagandiske meldinger og program fra andre frekvenser som folk kunne høre på med krystall- og radioapparater sine. Propaganda ble sendt fra begge sider, allierte og tyskere. NS og Quisling ønsket ikke at nordmenn skulle høre nytt om krigen og tapene på østfronten, kun den tyske versjonen av krigens gang. Hvor bra det gikk «Tyskland seirer på alle fronter», ikke disse «negative» innslag fra London.

NS-folk kunne derimot beholde sine apparater. Disse folka var jo lojale mot føreren. NS følte seg sikkert trygg på at det bare ble hørt på tysk og norsk radio. 500 000 apparater ble beslaglagt og innlevert til NS. Mange apparater kom aldri til rette igjen etter krigen.

7.juni 1945 reiste hjemmefront-kara rundt og hentet NS-folkenes radioapparater. Nazister skulle ikke få høre på Kong Haakons tale ved hjemkomsten til Norge. Om dette var offentlig eller bare lokale myndigheters påfunn vites ikke, men her i Nannestad ble det utført. Hjemmestyrkene reiste rundt og inndro apparater, men leverte dem tilbake noe senere.

Under hele krigen kunne en få inn Stemmen fra London, Hr. Øksnevad. Lyden hørtes først som en trommelyd, så donk, donk, donkdonk, så Ta Ta-Ta Ta, så stemmen: «Dette er London» Nyheter ble lest opp, sammen med hemmelige meldinger som en trengte kodebok for å finne ut av. Eksempler: «Reven rasker over isen», «Mors kjøttkaker er ikke i brun saus», «Raggsockkene er utslitt», osv. Alt dette kunne motstands-

Etter Slemdal var det Judith og Kåre Wiik sin tur til å ta over som forstanderpar. Han hadde tidligere reist som evangelist, og hadde vært forstander i Tromsø under krigen. De fikk en fin tid som forstanderpar i Betania gjennom 14 år, frem til 1969. Disse var ikke bare forstandere, men

også meget aktive i misjonens tjeneste. Kåre var også en periode i Kenya og bygget bolig for en av våre misjonærer. Han har også en kirke i Kenya som er bygget for hans regning. Fra 1968 og fremover fikk vi en fin tid i Nannestad, med ungdomsvekkelse både i Betania og Evangeliehuset. Det ble i et møte døpt 21 ungdommer. Det ble startet felles ungdomsmusikk, som etter vært ble kjent over store deler av Sør-Norge. Martin Skjennum var også leder for denne musikken inntil Arnold Ruud tok over. Det bør også nevnes at Lars Eik vikarierte en kort periode under Wiiks tid i Betania.

Da Kåre Wiik i 1969 ba om avløsning, var det Edith og Asbjørn Fjeldbergs tur til å ta et tak. De fikk 11 år som forstanderpar frem til 1980. I denne perioden var det mye aktiviteter med mange dyktige medarbeidere, Steinar Skjennum og Svein Baraas m.f. kan nevnes. Vi hadde også mange sterke innslag fra rehabiliterings-senteret, Ten Senter på Grindaker. Betania tok også initiativet til å innkalle alle trossamfunn i Nannestad i 1977, for å starte fellesmøter, disse har fungert til d-d. I denne perioden ble det også bygging. Vi fikk et tilbygg som gjorde lokalet større, vi fikk kjøkken og peisestue i kjelleren. Også her gjorde Kåre Wiik byggearbeidet, mens ungdommene lagde peisestua.

Fra begynnelsen på 80 tallet er jo historien kjent for de fleste av oss både med oppturer og nedturer. Vi har hatt følgende ledere: Steinar Skjennum, Levi Eik, i flere perioder, han er også leder i dag. Øyvind Skjennum, Harald Christiansen, Steinar Johansen, Asbjørn Fjeldberg, Kjell Hagen, Lars Åsen og Odd Hansen.

Av aktiviteter de senere årene kan nevnes:

FORMIDDAGSTREFF, i over 20 år ledet av Randi Fevik, sammen med mange flinke medarbeidere. De hadde 20 års jubileum sommeren 06. Dette har vært fine samvær, både sosiale og åndelige.

SØNDAGSSKOLE: I mange år, helt fra menighetens begynnelse og til langt ut på 80 tallet var det søndagsskole på Betania, også mange år på

BETANIA BJERKE Tilbakeblikk på årene 1914-2013

Av Levi Eik og Asbjørn Fjeldberg

Det er nå 78 år siden menigheten Betania Bjerke ble en ordnet pinsemenighet. Det hadde i lang tid forut vært drevet en fri forsamling på stedet. Allerede i 1914 startet noen venner med husmøter. De var døpt i den Hellige Ånd og ønsket å føre Guds verk frem under Åndens ledelse.

Det var Ole Molstad som var grunnleggeren, og som stod i spissen for virksomheten. Den første tiden lå man mest på menighetslinja til Nordquele. Tiden gikk og mange ble døpt og tillagt venneflokken. Noen ble døpt i Leirelva, noen i Lillestrøm, men de fleste reiste til T.B. Barratt i Oslo og ble døpt der. I 1930 kom Hans Pedersen for å virke i bygda. Det var da det ble bestemt å ordne pinsemenighet med eget eldsteråd. Et møte ble holdt hos Hans Ruud på Rustad i Maura, hvor det ble valgt 4 eldstebrødre, Ole Molstad, Martin Slemdal, Hans Ruud og Jakob Bråten. Ole Molstad var menighetens grunnlegger, og første forstander.

Ved den offisielle grunnleggelsen av pinsemenigheten leste forstanderen fra 2.Tim.2,19: «Men Guds faste grunnvoll står, og har dette segl: Herren kjenne sine. og hver den som nevner Herrens navn, skal avstå fra urettferdighet»

Molstad stod i lang tid som forstander, han var også drivkraften da det første lokalet ble bygd i 1935. Før dette var det husmøter på Molstad, Rudstad, Kringlerenga, og Bråten på Bjørke. Forstander Molstad ble etterfulgt av Fridtjof Valton, Gudbrand Skjennum og Martin Slemdal. Slemdal tok over som forstander 1943, og frem til 1955. Og det må nevnes at han var med i eldsterådet fra starten til han døde i 1979, altså i 49 år. Han var ikke den store taler på prekestolen, men menighetens dyktigste sjelesørger. Han hadde en spesiell tjeneste blant syke og sørgende mennesker, langt utover menighetens rekke.

Slemdal var drivkraften da det andre lokalet ble bygget i 1950, mens det var Kåre Wiik som utførte byggearbeidet sammen med flere venner fra menigheten.

På denne tiden var det en spesiell barne- og ungdoms-vekkelse i Betania, hvor Holger Fjelstad var søndagsskolelærer, Margrethe og Martin Skjennum var ungdoms-ledere. Det ble også startet en barne-musikk som ble til stor velsignelse for menigheten. Mange av de som ble frelst i denne tiden er fortsatt aktivt med i Guds rikes arbeide flere steder i landet.

Medlemsmøte 25.april

Nannestad Bygdemuseum har i vår hatt en radioutstilling, hvor en del av Ivar Moholts samling er presentert. Denne kvelden fortalte Ivar Moholt om radioene han hadde i utstillingen, og om utviklingen fra krystallapparatene til DAB.

Vi fikk høre om de enkleste krystallapparatene til de store og tunge radioene som kom etter krigen, og videre fram til de lettere reiseradioer. På bildet her er en gammel og kjent venn, en Kurér. Vi fikk også høre litt om hvordan en del av radioene hadde kommet inn i samlingen til Ivar. En Edda-radio ble for eksempel overlevert i originalemballasjen!

Det var en lydhør forsamling som bidro med både spørsmål og historier, både alvor og humor. Det ble også tid til kaffe og kaker, så takk til arrangementskomiteen.

Ivar har også fortalt om dette i museets åpningstid mens utstillingen er oppe, og det er absolutt verd en tur innom. Utstillingen står til 8.mai, og alle er velkommen.

Foto: Bjørn Ole Fjeldbo
Tekst: Inger Bjørndal Foss

gutta dekode med sin kodebok, finne ut når slipp fra England skulle komme, eller om sabotasje-aksjoner og likvidasjoner.

Folk som hadde gjemt unna apparat hørte nyheter og meldinger i smug. Det var mange kreative gjemmesteder for radioapparater som ikke var innlevert, men gjemt unna. Noen ble nedgravd i sagflis på loftet, eller gjemt under høy og halm på låven. På utedoen ble det hørt nyheter om krigens gang. Apparat var gjemt inne på doen, enten under plankene i kassa med dopapirtørk, eller en hadde laget en sinnrik patent med lokket. Dette så ut som vanlig utedolokk når det lå nede. Pent side om side lå lokkene på toseteren, men når en løftet det opp kom radioen fram og en kunne sitte på toseterdoen i fred og ro og høre på radio mens man gjorde sitt fornødne i det andre hullet. Ingen, hverken familiemedlemmer eller andre naboer og folk som passerte forbi, reagerte på at noen gikk inn på utedassen. Der var en i fred, udramatisk å gå på do. Man hørte på London, fikk nyheter og beskjeder som ble viderefremidlet og spredd muntlig fra mann til mann. Eller det kom kodede meldinger og nyheter. Dette måtte nedtegnes og bringes videre til andre medlemmer av gruppa som eksempelvis ga stoffet til trykking av illegale aviser.

Etter krigen økte antall lisensbetalere fra 1300 til 226 000. I1960 var vi over en million lyttere, lisensbetalende. Senere kom FM radio, frekvensmodulerte signaler. DAB radio... Digital Audio Broadkasting Dette er et tema som må belyses senere.

Til venstre:
Radionette Duett, 1960-61,
og Menuett, 1969

Under: Tandberg Sølvsuper,
1946-50, og Huldra, 1965-68

Øvrige bilder:

Nr.1 Krystallapparatet Smaaen, 1923, Jacobsens Elektriske Verksted

Nr.2: Krystallapparat

Nr.3: Phillips 830A, 1932

Nr.4: Kolster-Brandes 320, 1932

Nr.5: S196X Radio Sierra, 1947-48

Alle bilder fra utstillingen, Inger Bjørndal Foss

